

UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca. — Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Sežani na Krasu, hrvatski na naslov: Vinko Šepič, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L. 24.— Upravništvo v Trstu, ulica Molin grande 16, l. n. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna E. ... nost v Trstu.

Št. 32.

V Trstu, dne 10. novembra 1922.

Leto III.

BITI ALI NE BITI?

Zvezin upravni odbor se je v svoji seji 4. t. m. ukvarjal tudi z vplačevanjem organizacijskega davka, društvene članarine.

Po proračunih letošnje delegacije in po sklepih glede obremenitve članov bi imela organizacija za tekoče poslovno leto dovolj sredstev, da vzdržuje stanovski list, krije upravne stroške in financira pevski zbor in izobraževalno akcijo, toda le pod pogojem, da Zvezina društ. čim redneje vplačujejo, kar so dolžna osrednji blagajni.

Izkazalo pa se je, da vsa društva ne vršijo svoje dolžnosti, da so v zastanku in da se sklicujejo prav pogosto na neizterljivost. Tem društvom nasproti so pa taka, ki svoje obveznosti točno izpolnjujejo in jih nikdar ni treba ponovno pozivati, da se odzovejo.

Kaj je vzrok, da gre v nekaterih društvih vse v redu, v drugih pa tako zanikarno? Zdi se, da sta dva vzroka, da v nekaterih društvih ni dovolj zdravih razmer: prvi je duševen, drugi tehničen. Kjer nimajo člani pravih pojmov, kako je organizacija učiteljstva potrebna, kjer ni vsaj nekoliko kolektivnega čuta, da niti ne govorimo o živem idealizmu, ki bi se ga mogli mlajši učitelji pogosto učiti pri nekaterih starejših tovariših in tovarišicah, kjer ni one zavednosti, ki bi bila dolžnost intelektualnega sloja, tam tudi društvena zborovanja niso zadostno obiskana in ni v redu društvena članarina.

Okrajna učiteljska društva zborujejo navadno dvakrat, trikrat na leto. Pri teh zborovanjih se po več ur zaporedoma pretresajo vprašanja, ki živo režejo v naše meso in ki so važna za vsakega, ki si je izbral naš stanovski poklic. Na teh zborovanjih se posvetujemo in dogovarjamo, sklepamo radi obrambnih nastopov, ukrepamo glede svojih in šolskih potreb in zahtev, da lažje obvarujemo svoje pravice ter preprečujemo krivice, in vendar — dobe se učitelji, ki niti k tem dvem, trem zborovanjem v letu ne pridejo. Bogve koliko dni zavržejo v zabavo in brez koristi, toda dveh, treh dni v letu ne morejo žrtvovati v skupno, torej tudi svojo lastno korist! Če se pokažejo, menijo morda celo, da so storili izredno prijaznost društvemu predsedniku in odbornikom, ki imajo na nesrečo take Čičikove mrtve duše v svojih društvih. Da, še hvaležni bi jim menda morali biti, če so se izjemoma potrudili na zborovanje, ki se najbrže vrši le v večjo slavo predsednika in ostalih društvenih

funkcionarjev, ki se ambiciozno poganjajo za te izredne in velike časti v organizaciji! Take, žalibog in še lepše nazore je najti tuintam v naših vrstah glede društvene potrebe, društvenih nalog in ciljev, taka je včasih naša zavednost, tako je razumevanje težkega stanovskega položaja, nas, ki smo . . . sol zemlje! Včasih — kje je tista doba! — so bile naše vrste bolj izbrane, bolj popolne in vrleje, danes je dovolj, da nisem trenotno v stiski, pa pozabim na vse svoje dolžnosti in presečem vse vezi, ki jih kratkoviden nisem pravzaprav nikdar niti opazil.

Bilo bi odveč razlagati učiteljstvu važnost in pomen organizacije, posebno še v naših burnih časih, ki mečejo vedno nove in težje probleme na površje. Že to, da organizacija sploh obstoji, je dalekosežno za naš gospodarski in še posebno za naš pravni položaj. Razentega je pa misija učiteljskega stanu v ljudstvu tako resna, da moramo vedeti drug za drugega, da moramo govoriti med seboj, da moramo ohraniti stalen stik. Gotovo, mrtve duše imajo ugovor: Ali dosežete kaj? Ali izbojujete, kar je potrebno? Ali imate vspehov? Mirno bi lahko odgovorili: Marsikaj smo dosegli in če bi drugega ne, smo vzdržali in vzdržujemo z organizacijo pokonci nič več in nič manj kot moralo stanu, kar je vsekakor vredno vseh dosedanjih žrtev in naporov. Kakor hitro bi stan zapadel letargiji in indiferentnosti, bi se čutilo to, globoko vseokrog. Zato raje sami vprašujemo: Ali imate pravico terjati od nas, od organizacije, kakršnihkoli vspehov vi, ki vsa organizacijska prizadevanja sabotirate? Ali niste posebno vi krivi, da se ne more doseči toliko, kolikor bi se lahko?

Kjer pa ni nekoliko večje razboritosti o pomenu organizacije, kjer ni tolike zavednosti, kakršno najdemo danes že pri mnogoterem, socialno in duševno nižje stoječem delavcu, tam tudi duha ni, ki bi oživljal, ni smisla za prizadevanje — hvala Bogu! — večine slovanskega učiteljstva Julijske zemlje, ni rednega plačevanja organizacijskih prispevkov, pač pa številno zabavljanje, ki pokriva bolj nevednost kot pa zlobnost takih pseudokolegov. —

Drugi vzrok, da se organizacijski prispevki ne stekajo redno skupaj, je tehnične narave. Med nami še ni dovolj prepričanja, da so mesta odbornikov prav tako častna mesta, kakor so mesta dela. Zato se morajo poverjati agilnim tovarišem in tovarišicam, ki vestno vršijo, kar

odborniška mesta zahtevajo. Žalostno je, da se ponekod učiteljstvo sili, da prevzame funkcije in še žalostneje je, če se kdo otresa. Kdor pa je mesto sprejel, je sprejel dolžnost in ž njo odgovornost, ki se je bo vedno zavedal, če je značaj. Ali nismo učitelji zmožni izvršiti tudi takega dela, ki ni ravno takoj plačano? Ali smo že tako daleč, da ne čutimo več notranjega zadoščenja kot boljše plačilo? Ali smo vsi zapisani na gemu materializmu?

Imamo društva, katerih finančno stanje je vzorno, neglede na to, da se izterjuje že mesece prispevek sedmih lir. Hvala za tak položaj gre blagajničarjem oziroma blagajničarkam, ki se ne strašijo truda in neprijenosti, da članstvo plača, kar je dolžno. Na ramenih takih tovarišev oz. tovarišic stoji Zveza, ki bi morala sicer naglo navzdol, v razsulo. Zato lahko mirno rečemo, da je eno izmed najvažnejših odborniških

mest po družtvih ravno mesto blagajnika. Prav nič ne škoduje, ako se pri odborovih sejah še posebej pazi na blagajniško stanje, ker se vsak nered v pobiranju članarine težko maščuje. Društveni odbori so v interesu obstoja vse naše organizacije dolžni zanimati se za redno denarno poslovanje v družtvih, ker mora sicer sčasoma priti do težkih kriz v Zvezi. Ako bo po družtvih red, bomo zaključevali letne bilance ugodno in s prebitki, Zveza bo lahko vzdrževala svoje ustanove in mislila še na druge v korist našega splošnega razvoja. Če reda ne bo, bomo nazadovovali, kar bo vse prej kot dokaz, da ima slovensko učiteljstvo kakšno kulturno misijo v svoji skupnosti in da se je zaveda.

Dolžnosti, ki jih imamo, niso velike in ne zahtevajo niti velike volje. Izvršimo jih vestno, ker je od tega odvisno življenje vse naše stanovske organizacije!

DELOVNA ŠOLA

Vreme, časnik, učni pripomočki.

V mestu nam sicer narava ne nudi toliko, kakor na deželi; a tudi tu jo najdemo, če jo poiščemo. N. pr. jeseni: Kakšne so ceste jeseni v dežju, nevarnost vlage, megla itd.; zima: ceste po zim, v hudem mrazu, led, sneg, dvojne šipe, skrb za ptiče itd.; pomlad: ceste pomladi, kopnenje snega, pomladansko razpoloženje itd.; poletje: izumrle ceste, nevihta, ploha, nalivi.

Časnik igra dandanes važno vlogo. Za nekaj stotink se seznanimo z vsemi važnejšimi svetovnimi dogodki, odnošaji vseh delov sveta itd. Časnik nudi za vsak okus nekaj, zato je za delovno šolo prikladen, cen in izvrsten učni pripomoček. Dober učni pripomoček je nadalje tudi knjiga naslovov ali vsaktera druga enciklopedična knjiga. Če pa nimamo vsega tega, nudi tudi vsak star koledar gradiva za delj časa.

Povdarjati pa je vedno, da se otrok ne sme preobkladati, ker imeti preveč vtisov, bi bilo zanj toliko, kakor bi ne imel nikakih vtisov.

Naš mali kot kmetovalec, sotovariš pri delu in naravoslovec.

Na pomlad gremo v naravo, na polje. Gotovo bo dobiti v vsakem mestu kak prazen in zapuščen prostor, katerega bomo izpremenili v poskuševalni vrt. Prostor bomo porazdelili v gredice raznih likov, katere nam bodo pozneje služile za razne geometrijske naloge.

Nadalje bomo spoznali vrsto zemlje. Katerim rastlinam najbolj prija taka zemlja? Pomen gnoja za zemljo (vpletemo umetna gnojila), poskušnje z različnimi gnojili; itd. Končno se seznanimo tudi z oranjem in brananjem zemlje, kjer bomo vpletli vmes pogovor o razvoju teh orodij, od najprimitivnejšega do najmodernejših.

Do sedaj smo bili kmetovalci, toda mi hočemo biti tudi rastlinoslovci ter spoznavati fiziologijo rastlin. Semena, katera smo vsejali, nam nudijo nebroj takih vprašanj. Zakaj rahljamo zemljo? Zakaj ne posejemo semen globoko v zemljo? Zakaj sejemo spomladi? Semena potrebujejo vode, zraku, toplote — zakaj? Kvašenje in pogajanje semen, koreninice, poganjki, listi itd.

Vrt je lastnina vseh šol istega mesta; ravno tako dobimo orodja in semena iz skupnega šolskega gospodarstva — skupno delamo, skupno uživamo.

Otrok, ki se je vdeležil robinzonade in se sedaj seznanja z vsemi najmodernejšimi stroji, bo sam prišel do zaključka, da so orodja zelo važno nadomestilo človeških rok in prava slika človeškega razvoja.

Z delom in urejevanjem v našem vrtu smo pri kraju in nastopi neka pasivna perioda, a mi že najdemo delo n. pr. vsakdanje opazovanje gredic in zabeležba, kaj smo zapazili novega. Priporočljivo je, da se ti beležki vsaka 2—3 tedne skupno obravnavajo in na podlagi skupnih pogovorov sestavi neka zgodovina iz življenja rastlin. Otroška radovednost jih žene, da izkopljejo semena, da bi si ogledali kako rastò; žrtvovali bomo v ta namen nekaj semen in rastlin. Pozneje se seznanijo tudi s koreninami, listi, stebli, cveti, prašniki raznih rastlin (biološka obravnava). Celo vrsto nalog nudijo vremenske prikazni; kajti kmetovalčevo delo in razvoj rastlin sta v tesni zvezi z vremenom. Tako si bomo sestavili nekaj dnevnik meteoroloških opazovanj: rosa, megla, oblaki, toča, veter, blisk in grom, strelovod, mavrica, prerokovanje vremena na podlagi opazovanja tlakomera itd.

Nadalje se seznanimo tudi z našimi koristnimi pticami, škodljivimi žuželkami, žučkojedi in če seznanimo otroka še z ribami, raki, paljki in črvi, smo mu podali dovoljno podlago za poznejše učenje iz živalstva.

Iz tega, kar smo do sedaj slišali, si napravimo sledeče zaključke: V prvem poletju smo vzgojili Robinzona, pozimi se je otrok vzgojil opazovati socialno življenje svoje okolice; drugo poletje smo vzgojili zadružniškega kmetovalca, ki naravo ljubi in pozna in ki zna racionalno obdelovati zemljo; v naslednjem letu bomo vzgojili organizatorja hišnega življenja.

K koncu podam še popis poljubnega zleta.

Med učiteljem in otroci se razvije sledeči pogovor: Pred dnevi smo določili, da si ogledamo krojača in krojaško obrt. Delegacija, (iz otrok) ki je bila poslana k strokovni krojaški zvezi, je sporočila, da je ista dovolila, da si ogledamo delavnico v ulici X. Delegacija je takoj določila, da se predstavimo jutri ob 10. uri in je jamčila za naše dostojno vede-

nje. Včeraj smo se že pripravljali za to ekskurzijo, sedaj si bomo ogledali naš shematičen načrt kakšne ulice nam je ubrati, da pridemo do cilja, nadalje se bomo pogovorili kako se imamo vesti, da nam bodo dovolili, da se še drugi vrnemo.

Končno se sklene sledeče: V delavnici se ne vstavimo več kot 1/2 ure, ogledali si bomo le najvažnejše nakar se lepo zahvalimo in se vrnemo domov. Naslednjega dne pridejo otroci v šolo, se osnažijo, zavzijejo čaj, pomijejo in pospravijo posodo, nato se pripravijo tako, da so 10 minut pred 10. vsi pripravljeni za odhod. K malim se pridruži še nekaj starejših otrok. Na to se zajoje koračnica in gre iz šole, na ulici utihnemo in se dostojno vedemo. Učiteljica prepusti otrokom, da se sami vodijo in se oglasi le, če je potreba. Ko smo se točno ob določeni uri predstavili v delavnici, rečem: «Prišli smo k vam, da se kaj naučimo; za nas je to zelo važno in koristno zvedeti, kako delate. Prosimo, le delajte dalje svoje delo, otroci sami bodo pazili za red; pazili bomo, da vam ne bomo prizadejali nikakih sitnosti in da ostanemo le kratek čas tu.» Na to se otroci porazdele v skupine ter tiho opazujejo. Še le proti koncu opozori učiteljica na razne važnosti. Medtem so se tudi krojačem razvezali jeziki. Kar se sliši povelje: «Otroci, čas je, da odidemo, poslovite se!» Ginljiva je vsakokratna taka ločitev; tokrat pa so otroci improvizirali iznenadenje: zapeli so namreč poslovilno pesemco.

Ob 11. smo zopet doma. Do 12. skupno pogovarjanje o tem, kar smo videli. Učiteljica jih opozori na razne stroje in vadi besedni zaklad z raznimi tehničnimi izrazi iz krojaške obrti. Nadalje se razvijajo tudi kratke naloge: Kaj mora napraviti krojač, če si kdo naroči obleko? Koliko metrov sukna bo treba? Koliko bo stala obleka? itd. Ob 12. kosilo, popoldan je posvečen igri o krojaču in v skupne pogovore.

In tako smo zaključili drugo poletje ter pomnožili in poglobili v otrocih pojme o poljedelski industriji, eksperimentalnem kmetijstvu in gospodarstvu ter vse to združili z duhom združništva in skupnosti.

Bliža se tretja jesen in se vrnemo zopet v šolo. S čim se bomo pečali to leto? Razvijali in organizirali bomo domačo industrijo: krojaško, mizarstvo in kovinsko obrt. Izmed vseh domačih industrijskih obrti je šivanje oblek najobširnejša in najpotrebnejša. Umevno, da se bomo pečali le s šivanjem, ki odvarja lokalnim potrebam. Enakočasno se seznanimo tudi z vsemi surovinami, ki nam bodo na razpolago. Pri barvanju raznih izdelkov se seznanimo s pojmi o organski kemiji (kemično barvanje, anilin, prekanje, precejanje itd.). Vse učenje mora biti nazorno in kar nam ni mogoče pokazati v šoli izpopolnimo z izleti v tovarne in delavnice.

Pređenje in tkanje se gojita v obili meri in sicer radi praktičnega pomena in ker sta izvrstni sredstva za vzgojo discipline. Povdarjali bomo vedno zgodovinski razvoj aktivnega dela: 1) primitivno delo, 2) gospodarstvo v dobi suženjstva, 3) gospodarstvo v dobi robstva, 4) domače rokodelstvo, 5) delavstvo in kapital, 6) veleindustrija (prvi stroji in boji proti njim), zmagaja stroja, življenje industrijskega delavca.

Tretjo pomlad in poletje bomo posvetili kulturi dreves. K prejšnjim pojmom pridružimo sledeče: 1) razločevanje vrtnih in gozdnih dreves, nahajajočih se v dotičnem kraju, 2) način pomnoževanja dreves, 3) življenje in sestava dreves, 4) listovci in šilovci, 5) boleznii in smrt dreves, 6) korist in uporaba.

Metoda je opazovanje, eksperimentiranje, zabi-lježevanje itd. Sedaj, ko poznamo drevesa, se seznanimo naslednjo jesen s pojmi mizarstva in z izdelovanjem raznih predmetov iz te stroke kakor: 1) obdelovanje desk, žaganje, zabijanje, okraski, 2) izdelovanje šolskih predmetov od najlažjih do težkih (palice, zaboji, police, kroglice, računalna itd.). Zeleti je, da je skupna delavnica za vse otroke vseh šol istega kraja. Enakočasno se seznanimo s pojmi iz mehanike: ravnotežje, vijak, klin, upor in drgnjenje pri obdelovanju lesa itd. Končno vpletamo zgodovinski razvoj te obrti.

Zgodovinski pouk v delovni šoli je v prvi vrsti zgodovina dela in način človeškega življenja. Pri mizarškem delu bo dana otrokom prilika seznaniti se z deljenjem, desetinskimi številkami, izračunanjem kotov in drugih nalog v zvezi z risanjem itd.

Četrto pomlad se bomo pečali s čebelarstvom in ribjogojo. Poleti pa se seznanimo z raznimi rudninami in kovinami na zletih. Ogledali si bomo tudi razne kamenolome, tvornice stekla, tvornice porcelana itd.

Zadnje leto je namenjeno kovinstvu. Že pri mizarški obrti smo naleteli na težkoče, da bi imela vsaka šola svojo delavnico, za kovinsko obrt velja to v še večji meri. V tem letu bo eden teden namenjen za zlete v razne delavnice in tvornice, za praktično izobrazbo te velevažne obrti, in po eden teden teoretičnemu znanju v šoli. Namen delovne šole ni, da bi vzgajala kake rokodelce, njena naloga je le seznaniti otroka z načini izdelovanja kovin, raznimi stroji, pripravami itd. ter mu podati le neko splošno delovno aktivno izobrazbo, ki naj mu služi na poti v življenju.

Četudi se v del. šoli polaga velika važnost stroju, ne pozabimo radi tega na vzgojo človeka in vseh ved, ki blažijo čustva in njegovo dušo. Čitajo se knjige vseh sodobnih ved, vrše se predavanja o literaturi raznih klasikov in pisateljev, goji se govorništvu, diskusije, referati, izdaja se časopis del. šole z raznovrstno vsebino, v katerega pišejo po večini učenci, učenci se pripravljajo za samostojne javne nastope, za organiziranje krožkov in klubov z altruistično tendenco; goji se petje in glasba, gledališke predstave, skulptura, slikanje in druge umetnosti.

Naloga delovne šole je vzgajati ne le vsestransko izobraženega, temveč tudi z altruistično socialno vzgojo prežetega človeka, kajti tak mora biti graditelj boljšega, pravičnejšega in svetlejšega človeškega življenja.

K zaključku naj omenim, da moj referat o del. šoli ni popoln; nedostaja mu še marsikaj, zato prosim, da se radi tega kratkomalo ne zavrže in prehitro obsodi tako važno vprašanje kot je vprašanje delovne šole. Priporočam prehitrim kritikom, naj bi se raje polotili študija o del. šoli in sem prepričan, da bodo v kratkem drugih misli. Sicer pa je del. šola brezdvomno šola bodočnosti in bo šla preko vseh kritikastrov svojo pot dalje do določenega ji cilja.

Če se mi je posrečilo vzbuditi le pri kakih tovarišci ali tovarišu zanimanje za del. šolo, je moj namen dosežen.

Snov za svoja predavanja sem posnel iz raznih revij, dopisov in referatov o del. šoli, prav mnoga pa iz knjige, ki jo vsakemu prav toplo priporočam: P. P. Blonsky. Die Arbeits-Schule. Verlag Gesellsch. u. Erziehung. G. m. b. H. Berlin-Fichtenau. Istotam se dobi obširna literatura o del. šoli raznih autorjev.

Leopold Reja.

IZ ORGANIZACIJE.

Zborovanje učit. društva za sez. okraj dne 5. oktobra t. l.

Prisotnih: 47 članov in članic.

Preds. tov. Al. Hreščak je otvoril prvo zborovanje v tekočem šol. letu, pozdravil udeležence, obenem grajal premalo zanimanje za društvene zadeve v teh kritičnih časih. V par potezah je smelo očrtal dolžnosti posameznega člana do svoje organizacije, dolžnosti, katere podpirajo kontrolo čez organizacijo samo, če hočemo zdraviti boleznin in vzdržati duh zavednosti v svojih vrstah. — Po prečitaniu zapisnika je tov. Kosovel ugovarjal objavi imen odsotnih članov. (Saj je pri tozadnevem sklepu v Dutovljah glasoval za objavo! — Op. por.) Tov. Pahor pa je povedal in predočil vso stvar natančneje. Poudaril je, da je polovica članov, ki se zanimajo, polovica pa, (približno ¼! — Op. por.), da se za razvoj in delo v organizaciji ne briga. Ni zahteval, da bi posamezni in sleherni član bil v prvih vrstah, pač pa naj se člani do zadnjega udeležujejo društvenih zborovanj, katera so itak poredkoma; in če se člani redno udeležijo zborovanja, se nič preveč ne žrtvujejo, tudi na žepu ne trpe preveč. Z druge strani pa je povedal, da se za eventualno pomoč zatekajo k odboru ravno taki, ki se za društveni napredek in delo nič ne brigajo in svoje dolžnosti zanemarjajo. Če bi ne s strogostjo nastopili proti zadržanju takih tovarišev, bi morda prijadrali tako daleč, da bi se sploh nič več ne gibali niti v stanovskih niti v šolskih zadevah. — Ugotovilo se je, da je bilo ugovarjanje tov. K. neupravičeno. To so podkrepili razni člani, kateri so posegli v debato; zato je zbor ostal pri svojem nekdanjem sklepu ter se je ugotovila odsotnost društvnikov. Imena odsotnih članov se objavljajo v stanovskem glasilu, ker odsotnost teh tovarišev napravlja vtis bojkotiranja društvenih zborovanj. Odsotni so bili in se niso opravičili: Gregoretič Anton, Legiša Hinko, Koglot Josip, Orel Franciška, Šinigoj Josip in Šonc Alojzij.

Pri drugi točki dnevnega reda je tov. predsednik izčrpno omenil sklepe na delegac. zborovanju v Gorici in sicer: 1) povišanje članarine; 2) akcijo glede tiskarne; 3) pevski zbor «Zveze»; 4) izobraževalno akcijo glede naraščaja v učiteljskih vrstah ter obenem predlagal, kar se je tudi sklenilo, da se deleži za tiskarno poberejo v roku desetih mesecev, pričnši s 1. okt. tl. Deleži (oz. obroki), naj se pošljejo tovarišu Jožetu Kocjanu v Sezani.

Glede šolske avtonomije, ki je najbolj pereče vprašanje, se je razpravljalo mnogo. Ustvarili smo si pač tako sliko, kakršna je v resnici. Šolska avtonomija je na tleh, vsa raztreskana, na kosih. Zakona ni in vse se krši; nezakonito se tepta to, kar nam je bilo že pisan zakon in naša last. V ta okvir spadajo nameščenja, pri le-teh obzir glede službenih let, in družine, razpisanje vseh nerazpisanih mest, dolžnosti oblasti proti davkoplačevalcem: kooperacija davkoplačevalcev pri šol. reformi, vpoštva šol. avtonomije, ki je v povojih kot pred štirimi leti in še mnogo, mnogo drugih stvari. Radi tega se je sklenilo zbirati statistiko vseh krivic, katere so se kdaj zgodile na rovaš našega šolstva. To bo evidenca in jo bomo priobčili v stanovskem listu ter porabili kjerkolj bo potrebno. V ta namen je zbor sklenil, da se vsi slučajji krivic s potrebnimi podatki pošljejo tov. Karlu Černigoju, v Lipi, pošta Komen.

Glede dijaškega podpornega društva je zbor skle-

nil, da naj odbor stvar pretresa, odbor pa je v svoji seji poveril tov. Hreščaku, da naj skuša izpeljati začetno akcijo.

Tudi o pravnem in gmotnem stanju učiteljstva se je mnogo razpravljalo ter so se ugotovili posamezni slučajji, kakršni se v vsej Jul. Krajini, morda pa tudi v vsej Italiji, še nikoli niso zgodili: premeščanja brez vzroka, premeščanja na lastno pest komisarja, odrekanje prošnam brez vednosti okr. š. sveta, skoraj izgon definitivnih učiteljev, pa brčkone tudi favorizem od strani oblasti. Glede gmotnega stanja se je pozvalo učit. zastopnika v okr. š. sv., da ta dva sporočita željo učiteljstva, naj se čimprej skliče seja okr. š. sveta in naj se razpravlja o drag. dokladi, kakršno uživajo že v tržaškem in tudi v goriškem okraju. Prevevalo je mnenje, da če so našli vire za izplačevanje omenjene doklade drugje, naj najdejo vire tudi pri sez. šolsk. svetu. — Glede krivic bo odbor zahteval pravično rešitev za vsak posamezni slučaj, medtem ko učiteljstvo protestira proti takemu postopanju.

V resoluciji končno se je sklenilo protestirati:

- 1) proti ustanavljanju enorazrednic, ki so uničnejše naših šol;
- 2) proti ubijanju naših šol potom takega nadzoro- vanja, ki ni nadzoro- vanje, pač pa enodneвно se- denje na teden šolskega nadzornika na sezanskem okr. š. svetu;
- 3) proti nastavljanju specialistov za italijanščino, ki ne poznajo našega jezika;
- 4) proti kratenju državljskih pravic, katere je učiteljstvo že imelo.

Glede nekega tovariša, ki je bil odpuščen skoro brez vzroka, je učiteljstvo zahtevalo discipl. preiskavo, da se mu dokaže krivda.

Glede vpeljave vsakih knjig, vsakih učil ter mo- rebitno spremembo uč. načrtov je zahtevalo učitelj- stvo, da šol. nadzornik ukrepa skupno s stalnim odborom «Učiteljskega društva».

Predsednik je z lepimi in navdušenimi besedami še enkrat predočil dolžnosti do organizacije, do našega stanu, ter je apeliral na resnost in značaj posameznika. Nato je zaključil zborovanje ob 15. uri.

Poročilo zborovanja slovenskega učiteljskega društva za Istro, ki se je vršilo 12. oktobra t. l. pri sv. Ani.

Predsednik otvori zborovanje ob 10%. Pozdravlja zborovalce, njegov poseben pozdrav velja zastopnikoma hrvatskih uč. društev, tovarišema Sirotiču in Demarinu, prav prisrčno pozdravlja novi člani, tovarišici Sanim in Šuman. Omenja izgubo tov.ice Podgornik. — Udeležba po navadi. — Preide k poročilu dogodkov od zadnjega občnega zbora, ki tan- girajo našo organizacijo in naše šolstvo. Važen do- godek je julijsko zborovanje Zveze v Gorici in na tem zborovanju sprejeti ukrepi glede samoizobra- ževalne akcije učiteljstva, kakor tudi učit. tiskarne. Ti sklepi služijo v utrjenje in izpopolnjevanje naše organizacije in našega stanu. Razveseljivo je, da se je vsa delegacija v Gorici zanimala za stanje našega šolstva v Istri. Videlo se je, da je našlo to vprašanje popolno razumevanje; obljubljeni nam je bila ma- terialna in moralna opora.

Največji dogodek od zadnjega občnega zbora in najvažnejši od postanka Zveze in še dalje nazaj je bil samoizobraževalni tečaj pri sv. Luciji. Lahko tr- dimo, da je bil tu položen temelj novi dobi učitelj- skega stanu. Priznanje mora iti od vsakega posa-

meznika, kakor tudi od vse organizacije ideatorju in organizatorju te velepomembne akcije, tov. Hreščaku. Naše društvo je bilo pri tem polaganju le borno zastopano, le trojica je reprezentirala vse slovensko še več: vse slovansko učiteljstvo Istre. To našo malomarnost moremo popraviti z rednim obiskovanjem socialnega kurza doma v Istri.

Do sedaj našelo se je delo, ki je izšlo iz nas samih. Dotakniti se moramo tudi dogodkov, ki so butali ob naš stan in našo šolo od zunaj. Kako se je pričelo novo šolsko leto, je dokumentiral najboljši uvodni članek zadnje števe našega lista: v znamenju šolskega kaosa ter nepravilnosti in preganjanj učiteljstva. To velja več ali manj za šolstvo vse Krajin. Pri nas so seveda razmere najslabše. Premeščeni jih je bilo več tovarišev in tovarišic, premešteni jih je oni, ki nima pravice za to; odpuščena je bila tovarišica popolnoma nezakonito, ko ni hotela sprejeti mesta, o katerem so vsi vedeli, da je nemogoče, da ga sprejme. Nekateri tovariši so bili očividno zapostavljeni; sploh se je opazil pri nameščenju, premeščanju in odpuščanju dobro zamišljen sistem, po katerem naj bi se naše šolstvo v Istri še bolj zatrla. Naša dolžnost je, da danes ta krivični sistem razgalimo v vseh njegovih detaljih ter da določimo stališče, ki ga moramo zavzeti v vseh teh še svežih slučajih, kakor tudi za slučaje, ki se nam obetajo za bodočnost. Molčati ne smemo, ko gre za najelementarnejše pravice naše šole in našega stanu. Z molkom bi takemu postopanju le pritrtili.

Vzrok temu krivičnemu postopanju tiči v dveh faktorjih: v okrajnem šol. svetu in deželnem odboru. Okr. šol. svet, takšen kot obstoja, je za nas še posebej velika krivica, ker nimamo v njem nobenega zastopnika. Slovanskega društva, slovanskega učiteljstva ne štiti v koprskem okr. šol. svetu nihče; mi sploh ne vemo, kaj se godi na naš račun pri sejah istega. Kar se tiče izvršenih krivičnih izprememb mi lahko protestiramo le raditega, ker so se vršile protizakonito; pravih vzrokov za to postopanje ne vemo, niti kaj se je sklenilo črnega za bližnjo bodočnost. Protestiramo odločno proti dose-danjemu postopanju okr. šol. sveta, ali to ne zadostuje; zahtevati moramo odločno in ne odnehati prej, dokler ne dosežemo, da dobimo svojega zastopnika v koprskem okr. šol. svetu. Prebivalstva koprškega okraja je najmanj polovica slovanskega, škandal je, da ni od 7 členov niti enega, ki bi zastopal to ljudstvo. Velika krivica je tudi, da nima nad 50 učiteljev svojega zastopnika. Odločen protest proti vsem krivicam premeščenj se bo odposlal na pristojno mesto. — Ne dajajmo povoda mi sami z ničemer za katerokoli «afero». Žrtvujmo se v našem delu do skrajnosti in bodimo previdni v vsem. Zakaj najmanjši naš pogrešek se nam šteje v kardinalni greh, ki kliče nad se najtršo kazen. — Drugi faktor, ki je kriv naše mizerije, je naš preslavni dež. zbor. Interesantno je pri tem stvoru dvojno: postopanje pri def. nameščenju in nazor o sprejemanju učiteljev iz drugih pokrajin. Že dve leti ni rešil naših prošenj za def. nam.; temu mora biti enkrat konec. Zahtevamo, da se one prošnje rešijo, ker drugače res ne vemo, kaj smo pravzaprav. Od dež. odb. moramo tudi zahtevati, da že enkrat prizna veljavnost službenih let, ki jih je kdo imel v drugi provinci in naj ne dela težko učiteljstvu, ki bi rado prišlo v našo deželo, kjer je že tako pomanjkanje učnih moči. —

Na to prečita predsednik resoluciji, poslani od Zveze, na kar otvarja debato. Tov. Cerut se strinja s tem, da zahtevamo zastopnika ljudstva. Tov. Ber-

ce: Ker je naš stan tesno vezan z ljudstvom in je šola odvisna od tega, kdo in kakšna je vlada bi bilo dobro, da bi se društvo obrnilo do naših občin, naj bi si one za-se priborile zastopnika v okr. šol. svete. Naše društvo bi podpiralo prošnje občin.

Predsednik zahteva zastopnika uč. v dež. odbor. Temu se oporeka, da je protizakonito. Predsednik ustraja pri tem: Mi uvidevamo potrebo po našem zastop. v dež. odboru, ako so razmere nenormalne, naj bodo nenormalne tudi naše zahteve. T. Berce: Naše društvo naj naprosi dež. odbornika slov. narodnosti, da bi nas obvestil, kaj se razpravlja in sklepa v šol. oziru pri sejah dež. odbora.

Resoluciji o šolski autonomiji se doda z ozirom na posebne razmere v koprskem okraju: a) z ozirom na to, da nima slov. učiteljstvo v kopr. šol. svetu nobenega zastopnika, tako, da ne ve kaj se godi pri sejah istega na njegov račun, zahteva, da se imenuje tak zastopnik, če ne drugače vsaj v informativne svrhe. b) z ozirom na to, da se niso rešile prošnje za def. nameščenje že dve leti, ker niso bila v tem času razpisana druga mesta, zahteva takojšnje rešitev onih prošenj.

Obe resolucije sprejeti odpošljeta se vodstvu Zveze.

Zborovalci vzamejo na znanje povišanje članarine brez vsake pripombe.

Določitev kraja samoizobraževalnega kurza. Za Koprščino bi bil naraven center Trst, a za Pazin je neprikladen. Prvi sestanek bo v Herpeljah, kamor pridejo tudi Hrvati. Priglašenci iz Voloskega bi deloma obiskovali Herpelje, deloma pa sv. Peter skupno s Postojno. Kakor je bilo že sklenjeno, bodo udeleženci tečaja eventualno določili poznejši kraj sestankov in ali naj bi bili ti skupni ali ločeni za Hrvate in Slovence.

Tov. Demarin prinaša pozdrave iz voloskega okraja s srčno in iskreno željo, naj bi se stesnila vez med obema bratskima društvoma, da bodo naše vrste močnejše. Ravno samoizobraževalna akcija je važno sredstvo, da dosežemo ta svoj namen. Želja po teh tečajih je tudi pri njih velika; po njihovem zborovanju, ki bo v najkrajšem času, izvemo število priglašencev. V istem smislu govori tov. Sirotič za pazinsko uč. društvo. Ko dobimo podatke od obeh istr. društev, obvestimo tov. Hreščaka, kateremu damo na prosto določiti datum prvega sestanka. (Po možnosti, kadar bosta dva dneva prosta.)

Učiteljska tiskarna. Prečita se poziv organizatoričnega odseka. O namenu in pomenu smo čitali v našem listu. Ta predlog je sprejet enoglasno in brez debate. Kdor more, plača takoj 100 L, drugi pa na mesečne obroke. Vsak član se obveže plačati še dolžno vsoto kadar dobi zagotovljene zastanke. Blagajnik je voljan sprejemati zneske za tiskarno.

Pevski zbor za Istro. Namen tega je trojen: Prigleditev kolikor mogoče več istr. pevcev k Zvezinemu zboru. Do sedaj je bila Istra premalo zastopana. S tem bi dosegli tudi večji kontakt med nami, kar krepi organizacijo. Naš zbor bi bil velikega vzgojnega pomena za naše ljudstvo v Istri, kjer vlada v kulturnem oziru popolno mrtvilo. Z našimi nastopi bi vtili nekaj življenja vanj, dali bi iniciativo za samostojno delo. Boj proti plesom in podivjanju, ki je v zvezi z njim. Napravili bi v vseh važnejših krajih nekaj prireditev z različnim programom: petje, poštna igra, predavanje. Sliši se od več strani potreba po tem in tudi možnost to udejestviti; premislimo, ako je v nas toliko moči, pa začnimo. Hrvati naj

sprožijo to idejo v svojih društvih. Ako je mogoče, se ustanovi pevski zbor za vso Istro, sicer pa za naše in pazinsko društvo z vajami na Kozini. Omenja se tudi ta-le možnost: da bi se vršili samoiz. tečaji in pevske vaje ob isti priliki, posebno, če bomo imeli dva dneva na razpolago. Oba predmeta sta strogo ločena, a o tem predlogu se bo razmišljalo.

Kot poročevalec šolsko-političnega odseka je soglasno izvoljen tov. Berce.

Slučajnosti. Kuverte in pobotnice. Društvo da tiskati za vsako šolo 50 uradnih kuvert (dvojezično) in za vsakega člana 30 dvojezičnih pobotnic v svrhu enotnega uradovanja. **Nerešeni denarni akti in nerešene prošnje za def. nameščenje v Poreču.** Sklene se odposlati dva člana, da osebno urgirata v teh zadevah v Poreču ter da tudi podzeta izplačilo zastankov od 1. 1. 1921. dalje. Tov. Jereb kritizira dejstvo, da se generalni komisariat umešava v interne zadeve šole n. pr. določitev ur in urnika eni ali drugi učni moči; te pravice nima ta oblast in ne nobena, to je stvar voditelja. **Osebnosti v našem glasilu.** Tov. Jereb obsoja polemiko v našem listu med preds. Zveze tov. Germekom in tov. Hreščakom in hoče, da tudi društvo to obsodi. Društvo ne more tega obsoditi, ker ne pozna pravih vzrokov. Polemika izgleda mogoče kot osebna, v resnici pa je lahko stvarna in kot taka spada v javnost. Sprejme se končno, da se pri uredništvu intervenira v toliko, da se v bodoče kolikor mogoče izpustijo osebnosti. Taki spori naj se poravnajo privatno.

Predsednik sklene zborovanje ob 14½.

Slomškova zveza v Idriji je imela dne 19. okt. 1922 ob 2 h popoldne izredni občni zbor.

1. Predsednik dr. Čiković pozdravi s toplimi besedami zborovalce, ki so se v tekočem šolskem letu prvič sešli ter da besedo tov. J. Rupniku. Le ta poda poročilo o delegacijskem zborovanju v Gorici.

Poročilu tov. Rupnika je sledila živahna debata, ki se je sukala predvsem okrog sklepa delegacije o zvišanju članarine. Končno veljavno mnenje o tej zadevi je razvidno iz resolucije, ki so jo zborovalci enoglasno sprejeli.

2. Resolucije, poslana od vodstva Zveze, se sprejemajo in podpišejo.

3. Okrožnica org. odseka o ustanovitvi lastne tiskarne in vplačevanju deležev z dne 2. X. 1922 je vzbudila burno debato, ki je bila pač jedro tega izrednega občnega zbora. Delegacija je na svojem zborovanju sicer sprejela prispevek po L 100 za člana in sicer obvezno, a delegati, razen nekaterih, niso prišli k deleg. zborovanju pripravljeni, ker niso vedeli programa. «Zveza» bi morala, **to poudarjamo, nekaj mesecev pred deleg. zborovanjem** sestaviti dnevni red, ki naj bi ga poslala vsem društvom, da lahko določijo, kako stališče naj zavzamejo njih delegati k posameznim točkam dnevnega reda ter pri deleg. zborovanju pripravljeno in s popolnim pooblastilom glasujejo za ali proti. Priznavamo važnost lastne tiskarne in odobravamo idejo o ustanovitvi; ne odobravamo pa načina, kako se hoče ta ideja uresničiti. Idealizem je silno lepa stvar, a številke so suhe in puste; kadar se gre za kako obrtno podjetje, res idealizem nič ne pomaga. Tu je treba računati z dejstvi in golimi številkami in o tem bi morala dati vsa včlanjena društva svoje mnenje, ker več oči več vidi ... Sprejeta je bila sledeča resolucija:

Priznavamo važnost lastne učiteljske tiskarne ter želimo njeno uresničenje.

Ne priznavamo pa tej zadevi take nujnosti, da bi mogla odklonitev vplačila L 100 za člana pomeniti **odstopitev** iz organizacije. Delegacija v smislu pravil določuje redne prispevke za vzdrževanje centralne organizacije. Prispevki v gotove namene, ki niso bistvena potreba stanovske organizacije, se lahko pobirajo od članov, ki so pripravljeno prostovoljno prispevati, ne more pa se naložiti teh prispevkov kot davek organizacije. Lastna tiskarna ni bistvena potreba nikake stanovske organizacije, se lahko pobirajo od članov, ki so pripravljeno prostovoljno prispevati, ne more pa se naložiti teh prispevkov kot davek organizacije. Lastna tiskarna ni bistvena potreba nikake stanovske organizacije, se lahko pobirajo od članov, ki so pripravljeno prostovoljno prispevati, ne more pa se naložiti teh prispevkov kot davek organizacije. Lastna tiskarna ni bistvena potreba nikake stanovske organizacije, se lahko pobirajo od članov, ki so pripravljeno prostovoljno prispevati, ne more pa se naložiti teh prispevkov kot davek organizacije.

Organizacijski davek, ki ga mora vsak član prispevati, ne bodi tako visok, da bi v tem oziru prvачili med vsemi stanov. Primerno je bil določen na L 60 letno, kar se je tudi izkazalo in naj ne bo višji, dokler ne bomo v boljših gmotnih razmerah, radi česar smo se ravno organizirali.

4. Slučajnosti. Po sprejeti resoluciji preide predsednik k slučajnostim. Poroča: da se pri društvenih sestankih, ki se vršijo vsak ponedeljek, razpravlja o sociologiji, ter

da je društvo prejelo od gener. civ. podkomisarjata v Gorici potrjena pravila.

Sklene se, da se pravila izročé takoj v tisk.

S tem je bil izčrpan dnevni red izrednega občnega zbora.

Skrb za siromašne učnike. Na skupščini učiteljskega društva za kot. Volosko-Opatija obdržane u Matuljama dne 15. X. o. g. zaključeno je, da se — obzirom na veliko nestašico novca te slabo finančialno stanje občina u ovome kotaru, zbog koje se okolnosti ne može od njih svega zahtjevati, skupljaju dobrovoljni prinosi za nabavu knjiga i učila siromašnoj djeci hrv. škola ovoga kotara.

U tu svrhu potpisani se obraća ovime na sve naše imućnije ljude, da u tako plemenitu svrhu doprinešu što izdašniji obol te da ga predati učitelju svoğa mješta ili pak da ga pošalju izravno na društvenu upravu.

Odbor učiteljskog društva, privremeno u **Rukavcu, p. Frančići.**

Postojnsko učiteljsko društvo je počastilo spomin dveh svojih bivših članov tov. Miška Mežana in Marice Dovgan. Postavilo jima je skromna, a lepa nagrobna spomenika. — Prvič, 27. sept., smo pohiteli v prijazni Orekek, kjer je pokojni Miško več let služil trd učiteljski kruh, drugič pa 12. oktobra na gornjo Pivko, v Zagorje, kjer je bivala rajna Marica čez 20 let. Vkljub slabemu vremenu se je odkritja spomenikov udeležilo lepo število tovarišic in tovarišev.

Tovariš je pri zadnji seji upravnega odbora pri sv. Ivanu vzel slabši dežnik ter pustil boljšega. Neroda naj ga pošlje tov. Germeku, kjer dobi svojega.

«**Novi Rod**». 11. številka «Novega Roda» je dotiskana in se razpošlje po zadnjem vposlanem izkazu naročnikov.

Nekatere šole izpreminjajo število naročnikov šele po prejemu novih zvezkov — in vračajo zvezke; na to se uprava ne more ozirati.

Precejšnje število naročnikov je prejelo 9. in 10. številko zelo pozno, ker nam jih je pošta po

dveh tednih vrnila zaradi samoslovenskega naslova.

Število naročnikov pada, namesto da bi se

večalo! So tudi šole, ki nimajo nobenega naročnika. V decembru objavimo izkaz šol, ki ne vrše svoje dolžnosti.

ŠOLSKE VESTI.

NOVI DOKAZ BLAGOHOTNOSTI DO NAŠIH ŠOL V ISTRI. 7. t. m. je bil brzojavno odstavljen od službe in plače naš tovariš Bog. Medvešček šolski vodja v Dekaniji. Vzrok -- neznan. Živela taka dobrohotnost.

Izpitni učiteljske usposobljenosti na tolm nskem učiteljišču. Ispitni učiteljske usposobljenosti za slovenske ljudske šole se začnejo 27. novembra t. l. ob 8. uri. Tozadevne prošnje naj se vložijo potom pristojnih okrajnih šolskih svetov na izpraševalno komisijo za učiteljsko usposobljenost v Tolminu.

Iz predalov okrožnjic.

Okrajni šolski svet v Postojni je te dni razposlal šolam okrožnico gledé ponavljalnih šol.

Postojnski okrajni š. svet je namreč v svojem poročilu o zaključku š. l. 1922-23. (najbrže 1921-22.) predlagal Gen. civ. komisarijatu v Trstu, naj bi se nadaljevalna šola odpravila ter naj bi se otroci prisilili pohajati v vsakdanjo šolo; pri tem bi ostala doba ista — poučevalo bi se le v zimskih mesecih.

Hvalevredna ideja! Vsa čast onemu, ki jo je izprožil!

Kaj je pa Gen. civ. komisariat na to odgovoril?! Omenjena okrožnica nam podaja dobesedno pre-stavo odgovora, ki se glasi:

«Z ozirom na predlog gledé odprave ponavljalne šole in obveznosti učencev obiskovati reden pouk, se opomni, da je oprostitev od pouka z 12. letom starosti in ustanovitev navedene šole določena po deželnem zakonu — 29. apr. 1873. št. 21. in 28. febr. 1874. št. 6. — ki jih tukajšnji Generalni civilni komi-sarijat ne more razveljaviti.

Vsled tega morajo ostati v veljavi odredbe neizpremenjene do končne sistemacije ljudskih šol v Novih pokrajinah. Toda potrebno bi bilo preučiti možnost, za ustanovitev večernih tečajev italijanskega jezika za učence, ki ne obiskujejo vsakdanje šole.»

Eh, bože mili! Tako dežujejo na nas dobrote, a mi še vedno tarnamo radi suše! Pa pustimo to!

Predvsem — vsa čast Gen. civ. komisarijatu, da se tako vestno drži prejšnjih zakonov; dokaz torej, da so oni, ki govoré, da ni več poštenosti in uradniške vestnosti, le hudobne klepetulje. No, da se včasih zavije kak «star paragraf», po neobhodni, momentalni potrebi, je pač le — dobrot. Sicer pa nadomestitev nadaljevalne šole z vsakdanjo bi bila za naše ljudstvo le — zlo, ker bi otroci porabili preveč črevljev. Tudi — zakaj bi se ne držali «starih zakonov»? Ti zahtevajo, da bodi šola svetišče, kamor ne sme hlevski gnoj na kmetskih čevljih. Torej le ne omadežujmo šole bolj kot smo jo že; glejmo raje, da izčistimo iz nje še oni gnoj, ki se je doslej že nabral

v njej. To bo ljudstvu prav gotovo v — velikansko, neizmerno korist!

Pa preidemo k drugi točki, ki naj bo obenem zadnja. Večerni tečaji za učence nadaljevalne šole! Vstanite, poslanci božji, stopite med ljudstvo in mu recite, naj se na kolenih zahvali oni Modrosti, ki mu hoče dati priliko, da bo še zvečer lahko pošiljal svoje najmlajše v šolo. Kaj pot?! Kaj vreme?! Saj se bo ta «večerna ljudska šola» vršila le v — zimskih večerih, ko se otrokom še potiti ne bo treba.

Res! Tisti, ki so izumili to «novo iznajdbo», pač niso nikoli ničesar slišali ne o razmerju med otrokom in večerom, niti ne o poti, ki jo morajo napraviti premnogi naši otroci, da dospé do šole, a potem iz šole domov. Ti učenjaki in strokovnjaki pri pisarniški mizi, — pardon, — na šolskem polju, pač ne vedó, da se v zimskih časih mora zaključiti šola že ob 3½ popoldan in da je še vedno tistih 40% učencev, ki pridejo domov, ko je že tema, a polovica teh je, ki sploh ne morejo popoldan v šolo, ker bi jih medpotoma domov zajela trdna noč. Da, od takih pedagogov nam je mnogo pričakovati; za enkrat študirajmo ureditev «večernih ljudskih šol». Upajmo, da bomo v kratkem doživeli še kaj več — morda «ponočne ljudske šole». In tedaj bo naše ljudsko šolstvo — na višku!

Kakšne so poti, ki jih morajo precapljati naši otroci, da dosepejo do šole in obratno, seveda, naši pedagogi «na višjih mestih» ne morejo vedeti; saj njih očala ne «nesejo» tako daleč, da bi pregledali vse naše gorske stezice in to posebno pozimi, ko jim snežni blesk jemlje vid. Ergo — ni jim zameriti!

Mirko.

Nova ministarska naredba. Ministarstvo javne obuke u Rimu izdalo je novu naredbu, prema kojoj će morati učitelji na ispitu usposobljenja za podučavanje na hrvatsko-slovenskim pučkim i gradjanskim školama u Julskoj Krajini polagati ispit iz talijanskog jezika, koji će se sastojati, do daljne odredbe, u čitanju i prevadjanju kojeg odlomka (štiva) iz moderne talijanske pedagogije, koje štivo će odabrati ispitno povjerenstvo između onih, koje će kandidat navesti u svojoj molbi za pripust k ispitu; nadalje u predavanju i tumačenju školskog zakonika. —

Smrtna kosa. Dne 31. prošlog mjeseca zapustio nas za uvijek naš stari drug gosp. Ivo Franki u 69 godini života i preselio se u drugi — bolji svijet. Službovao je preko 40 godina na školi u Rukavcu, gdje bijaše prvim svjetovnim učiteljem.

Pokojnik bijaše jedan od prve dvojice učitelja, koji bijahu namješteni kao svjetovni učitelji na hrvatskim školama u Istri. Za vrijeme svog dugogodišnjeg službovanja doživio je mnogo veselih a i bezbroj tmurnih dana, što ih sudbina dosudjuje svojim «miljenicima» — učiteljima.

Pokoj duši njegovoj, a Bog mu platio po zaslugama.

RAZNE VESTI.

II. državna skupščina jugoslovanskega učiteljstva je bila v dneh 20.—22. septembra v Sarajevu.

Glavne točke skupščine so bile: o nalogah učiteljske organizacije, o učiteljski izobrazbi, o uradniški pragmatiki. Pretresoval se je tudi načrt zakona o osnovnih šolah. Pri točki o nalogah učiteljskih orga-

nizacij se je sklenil izdelati načelni program in sicer s sodelovanjem vsega učiteljstva. Glede učiteljske izobrazbe je bila predložena sledeča resolucija: — Napredek pedagoške znanosti in razvoj učiteljskega stanu zahteva tako v narodnem kot državnem interesu, da se narodno učiteljstvo usposoblja za svoj poklic na zavodih v činu fakultete. Pojasnilo k resoluciji zahteva, da se učiteljska reorganizirajo enotno za vso državo in sicer tako, da bo zrelostno izpričevalo iz tega zavoda enakoveljavna zrelostnim izpričevalom drugih srednjih šol.

V glavnih centrih države naj se ustanove visoke učiteljske šole v činu fakultete. — Novi zakon nar. šolstva bodi enoten za vsa področja tega šolstva osnovnega, meščanskega in učiteljskega. — Pri sklepih o uradniški pragmatiki je važna zahteva, da se obdrži 32letna službena doba. —

Skupščina je bila bogato obiskana. Pri otvoritvi skupščine so bili navzoči zastopniki državnih oblasti in tudi — generali. D.

Moško ročno delo na Francoskem. Ljudskošolski nadzornik piše v francoskem pedagoškem listu o potrebi in koristi ročnega dela za dečke. Z veseljem je opazoval v preteklem šolskem letu na poedinih šolah na deželi lepe osnutke in srečne vspehe na tem polju. Navaja dela, ki so jih otroci napravili brez posebnih sredstev in delavnic. — Kar se je delalo doslej pri ročnem delu, ni obneslo zaželjenega sadu, ker ni imelo praktične vrednosti. Bilo je nekako nadaljevanje dela v otroškem vrtcu, igračkarnje. Starši so bili nezadovoljni, ker so videli, da se otroci pri tem delu le zabavajo. Oče je vedel kaj je bolj potrebno njegovemu fantu. A učiti ga ni imel časa, ne potrpljenja, tudi znal ni.

Zato imej ročno delo smoter, da pripravi učenca za dela, ki jih bo moral vsak izmed njih opravljati kot mož. Glejmo da bo praktično, potrebno in vzgojevalno ob enem. To kar se je začelo na nekaterih šolah, naj se posnema in nadaljuje!

Iz nemške Švice. Vsled težkih finančnih razmer se šolske institucije niso mnogo dvignile; razmere stoje danes, kakor so stale leta 1911. Le poedini kantoni so napredovali in povišali tudi plače učiteljstvu.

Učitelji delajo mnogo za varstvo mladine, po-

sebnost v društvu »Pro Iuventute«. Trudijo se, da bi organizirali informacijska središča za volitev poklica. Da se sporazumejo z družinami, priredijo večere za starše. Mnogi učitelji sodelujejo pri tečajih za ljudsko izobrazbo.

Kar se tiče reformističnega gibanja, Švicarji posnemajo Nemce, a vendar so bolj konservativni. Februarja 1922 je gostoval nemški reformator Niemann v Bazelu, kjer je razlagal svojo sintetično metodo (Gesamtunterricht) in nastopil parkrat na tamošnji šoli. Debata o njegovih naukih je vzbudila mnogo zanimanja in sklenilo se je, da se bodo vpeljali novi nauki v letu 1922—23 v meščanski šoli Dreirosen.

Švicarji ne posnemajo Nemce samo na pedagoškem polju. Iz Nemčije je prišlo med švicarsko mladino gibanje nemških »Wandervogel«. Smoter je, protestirati proti gnilobi civilizacije in proti materializmu, ter iskati naivnega veselja v naravi. Društvo ima v Švici svoj časopis in svoj nacionalen praznik, Binkošti. Dijaški srednjih in visokih šol so se organizirali sledeč klicu Nemca Wynecke; tvorijo »mlado Švico« (la jeune Suisse); tudi ti imajo lastno glasilo. Slednjic se loči mladina na versko-političnem polju. Na eni strani »Jungburschen«, t. s. laični socialisti; na drugi verni socialisti: »Freischaren«. Razven teh popolnoma verske družbe: »Bibelkränzchen« za oba spola, in »Bachtalerinnen«, mladenke, ki preživijo počitnice pod milim nebom. Učitelji tvorijo strokovne zveze v raznih občinah.

Dve vprašanji sta tekom tega leta prešinjali učiteljstvo: vprašanje poročene učiteljice in vprašanje učenčevih izpitov.

Na splošno je bilo gibanje proti poročeni učiteljici močno že od leta 1920 in pogostokrat so posamezni kantoni predlagali postavbo, ki bi jih izključila. Borba se je končala 12. januarja 1922. Razven 20ih komunistov, je bila enoglasno sprejeta postavba, da se morajo poročene učiteljice odpovedati službi koncem leta 1922—23. V posameznih slučajih samo se dovoljijo izjeme.

Za dve leti se je ustavila priprava učiteljev na učiteljskih vsled velikega pomanjkanja otrok po dolgi mobilizaciji. V jeseni 1923 mislijo otvoriti zopet učiteljska, a s povsem novim sistemom.

KNJIŽEVNOST IN UMETNOST

Emil Adamič, Mladinske pesmi. Enoglasni zbori in samospevi s klavirjem. Izdala in založila Učiteljska tiskarna, 1922. Cena 50 Din. — Zvezek v lični obliki velike četvenke in z originalno štiribarvno risbo na naslovni strani vsebuje na 40 straneh 24 enoglasnih pesmi, ki jih je skladatelj Adamič izlil iz neizčrpnega zaklada svoje globoko čuteče glasbene duše in razdelil v dva dela: I. Otroci materi — 12 pesmi, ki jih lahko pojo mladi pevci v zboru ali posamezno — in II. Mati otrokom — 12 pesmi, ki naj jih pojo deci odrasli. Nekaj teh pesmi je izšlo v več letnikih Novih Akordov, veliko pa je novih. Besedilo jako primerni napevi in klavirski parti so vse-skoz originalni, posebno v pesmih: Bog daj srečo!, V Korotan, Smrečica, Ločitev, Molitev 2., Pesem slepcev in V Indijo. V zadnji pesmi je klavirsko spremljevanje znabitno nekoliko težko, vendar s pridno vajo bo tudi to zmagljivo.

V svojem predgovoru pravi avtor: »Naša pevajoča mladina se je že davno naveličala enoličnosti in

po večini vse prej kakor umetniških šolskih pesmi. Z izstopom iz šole jih ne poje več, da, celo izogiba se jih. Učitelji, ki prirejajo šolske slavnosti, ki goje mladinske prireditve, v zadregi iščejo primernih skladb za svoje pevce. — Najslavnejši glasbeniki velikih narodov so že davno dajali mladini svoje najboljše, dobro vedoč, da bo zrno umetnosti in lepote, vsejano v otroška srca, rodilo bogato, da bo rod, vzgojen v ljubezni in spoštovanju do lepega znal ceniti stvaritelje umetnosti in biti ponosen na svoje kulturne vrednote...»

Evo jih v tej zbirki lepih pesmi, ki so razveseljiv pojav na glasbenem polju in dragocen prirastek v slovenski glasbeni literaturi! Hvaležni smo zanje marljivemu skladatelju Adamiču, v drugi vrsti pa tudi Učiteljski tiskarni, ki jih je založila in jim preskrbela tako okusno izdajo. Tovariši, Vam najtoplejše priporočamo v nabavo to zbirko, ki Vam bo jako dobrodošla v šoli in pri šolskih prireditvah, zato pridno sezajte po nji, dokler je kaj zaloge, ki ni ravno velika.

K skladbam se še povrnemo s podrobno oceno. Nekaj zvezkov je prejelo v razprodajo uredništvo »Novega Roda«, ki sprejema naročila. Cena L 20'—)